

آیت‌الله علم الهدی در اجتماع عزاداران فاطمی حرم مطهر رضوی:

انقلاب فاطمی ضامن بقای اسلام شد

احمد حسینی - عکاس رضوی

ویژه فرهنگ و معارف رضوی

| سال دوم | ویژه نامه ۵۱۷ |

تکنه‌ها/ آیت‌الله خامنه‌ای

ما قادر نیستیم مقامات معنوی فاطمه اطهر(ع) را بفهمیم

۲

روایتی از شب شهادت حضرت فاطمه زهرا(س)

در حرم مطهر رضوی

اندوهی به وسعت عالم

۴

با حمایت آستان قدس رضوی

روضه‌های خاکی شور و حال ویژه‌ای به خود گرفته است

به نام حضرت مادر

۲

عضو انجمن نجوم ایران از توجه ویژه قرآن

به علوم کهنشانی می‌گوید

جلوه‌ای از اسرار قرآنی آفرینش

۲

هنر آیینی

آخرین نمایش «زخم»

همزمان با دهه فاطمیه هنرمندان مشهدی ارادت خود را به امیرمؤمنان علی(ع) و حضرت زهرا(س) با ارائه آثارشان در این زمینه نشان دادند. همزمان با روزهایی که در جای جای شهر مشهد مراسم روضه و عزاداری برپا بود، در سالن اصلی تئاتر شهر به همت هنرمندان متعهد نثارت و نمایش، مجلس عزاداری با زبان هنر در قالب نمایش آیینی «زخم» برگزار شد. اجرای این نمایش که بیان روایت‌های تاریخی از دوره امیرمؤمنان(ع) و حضرت زهرا(س) و شهادت آن حضرت بود از ۲۷ آذر ماه آغاز شده بود و دیروز برای آخرین بار به روی صحنه رفت. نویسندگی نمایش «زخم» که‌به‌اتفاقات پیرامون شهادت حضرت زهرا(س) می‌پرداخت، برعهده سیدمحمدرضا رضوی و حسین رضضانی بودوکارگردانی آن‌راسیدمهدی‌وحیدی‌به‌عهده‌داشت. «زخم» پنجمین نمایش تولیدی گروه هنری ماهور در خصوص ایام فاطمیه در سال‌های اخیر بود که هنرمندانی چون جلال شهبازنژاد، علیرضا ضیاءچمنی، حامد یزدی، غلامرضا عارف‌نژاد، سجاد علی‌آبادی، امید قادریان، مجید قادری، سیدجعفر سجادی، سیدمصطفی ظرفی، سیدفرهاد مهدوی، سیدمرتضی حسینی، دانیال نامدار، محمد معلومات، محمدصادق امیری، محمدمهدی صاحب، یونس قائنی، علیرضا رشیدپور و حسین پنام در آن به ایفای نقش پرداختند.

محمدحسین نیکبخت

حاجیان در موقف عرفات مشغول مناجات بودند؛ صدای «یارب، یارب» از هر گوشه‌ای بلند بود. ابراهیم

بن هاشم نیز حال خوبی داشت و با شنیدن زمزمه حاجیان و دیدن کیفیت نجوای آن‌ها با پروردگار، از خود بی‌خود شده بود و آرام آرام اشک می‌ریخت. ناگاه چشمش به مردی افتاد که ایستاده دعا می‌کند؛ دست‌هایش را به سوی آسمان بلند و صدای نجوای بغض‌آلودش، توجه اطرافیان را به خود جلب کرده است. ابراهیم برخاست و به سوی آن مرد رفت؛ شاید برای اینکه بتواند از فضای معنوی شکل گرفته در اطراف او، بهره بیشتری ببرد. وقتی نزدیک آن مرد رسید، او را شناخت؛ عبدالله بن جندب بجلی بود، از اهالی کوفه و اصحاب امام رضا(ع) که پیش از آن حضرت، افتخار شاگردی امام کاظم(ع) و امام صادق(ع) را هم داشت. ابراهیم نشست و در حال معنوی عبدالله شریک شد. لباس فرزند جندب از قطرات اشک تر شده بود و این، حال هر بیننده‌ای را متقلب می‌کرد. ابراهیم دوست داشت بداند در آن نیایش عاشقانه چه می‌گذرد؟ عبدالله چه داعایی می‌کند که حالش چنین رشک‌برانگیز است؟ این بود که وقتی عبدالله از نیایش فارغ شد، نزد وی رفت و پس از سلام و علیک، خطاب به او گفت: برادر! وقوف هیچ کس در عرفات را مانند وقوف تو ندیدم. داعایی که می‌خواندی، چه بود؟ پسر جندب با مهربانی پاسخ داد: به خدا قسم، جز برای برادران مؤمنم دعا نمی‌کردم. از موسی بن جعفر(ع) شنیدم که فرمود: هر که می‌خواهد دعا کند، برای برادران مؤمنش دعا کند؛ زیرا اگر آن‌ها را در زمان غیبتشان دعا کنی، پروردگار ۱۰۰ هزار برابر آنچه را که برای برادرانتان طلب کرده‌اید، به شما مرحمت خواهد فرمود. ابراهیم! آیا حاضری استجابت ۱۰۰ هزار دعا را رها کنی و به دنبال یک دعا در حق خودت بروی که معلوم نیست مورد اجابت قرار گیرد؟

■ **روایت‌گری از قبیله «بجلیه»**

عبدالله بن جندب بجلی کوفی یکی از شیعیان شناخته شده دوران امامت سه امام بزرگوار شیعه است؛ امام صادق، امام کاظم و امام رضا علیهم‌السلام. عبدالله وکیل ثامن‌الحجج(ع) و پدر بزرگوار آن حضرت بود و در مجموع حدود

۳۵ روایت از آن بزرگواران نقل کرده که در کتاب‌های روایی موجود است. داشتن لقب «بجلی» نشان می‌دهد که پسر جندب از نظر نسب وابسته به قبیله «بجلیه» است؛ یکی از قبایل عرب قحطانی و منسوب به جنوب عربستان قدیم و منطقه یمن. از میان افراد این قبیله، شخصیت‌های برجسته‌ای در اسلام ظهور کرده‌اند که برخی از آن‌ها محبوبیت بسیاری نزد شیعیان دارند؛ کسانی مانند «جریر بن عبدالله بجلی» (صحابی پیامبر(ص) و از یاران امیرمؤمنان(ع))، «نافع بن هلال بجلی» (از یاران امیرمؤمنان(ع) و امام حسین(ع) و امام حسین(ع) و نیز از شهدای واقعه کربلا)، «زهیر بن قین بجلی» (از یاران برجسته امام حسین(ع) در کربلا و از شهدای بزرگ واقعه عاشورا) و «صفوان بن یحیی بجلی» (از یاران امام کاظم(ع)، امام رضا(ع) و امام جواد(ع) و وکیل دو امام اخیر) و ...

است: «وقتی عبدالله بن جندب عریضه‌ای خدمت حضرت ابوالحسن(ع) نوشت و در آن عرض کرد که فدایت شوم! من پیر شدم و ضعف و عجز پیدا کردم از بسیاری از آنچه قوت داشتم بر آن. فدایت شوم! دوست دارم تعلیم کنی مرا کلامی که مرا به خداوند نزدیک کند و فهم و علم مرا زیاد گرداند. حضرت در جواب، او را امر فرمود: بسیار بخواند این ذکر شریف را: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ»

کشی در کتاب «رجال» خود ضمن اشاره به برخی ویژگی‌های فردی عبدالله بن جندب از جمله اهل عبادت و تهذیب نفس بودن وی، روایتی نقل می‌کند که امام رضا(ع) قسم خورد که از عبدالله بن جندب راضی است و این از جایگاه والی او حکایت دارد. عبدالله در زمره «مُحَبِّتین» (فروتنان) و یکی از مصادق آیات شریفه

کشی در کتاب «رجال» خود ضمن اشاره به برخی ویژگی‌های فردی عبدالله بن جندب از جمله اهل عبادت و تهذیب نفس بودن وی، روایتی نقل می‌کند که امام رضا(ع) قسم خورد که از عبدالله بن جندب راضی است و این از جایگاه والای او حکایت دارد.

درباره زمان ولادت عبدالله بن جندب، چیز زیادی نمی‌دانیم؛ حتی خبر نداریم که در چه زمانی درگذشت و کجا مدفون شد اما می‌دانیم وی در دوران امامت امام رضا(ع)، ایام پیری را سپری و در کوفه زندگی می‌کرد و احتمالاً در همین دوره و در همین شهر دار فانی را وداع گفته؛ چرا که مرحوم شیخ عباس قمی در کتاب «منتهی‌الامال» گزارشی از نامه‌نگاری عبدالله به ثامن‌الحجج(ع) را آورده و نوشته

می‌روند.

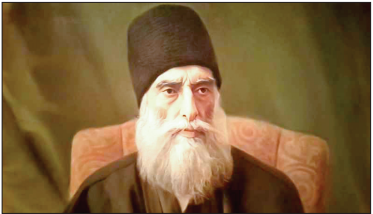
مشغول تماشاییم که بچ‌پچه‌هایی می‌پیچد توی ساحل. دو آقای میانسال رد می‌شوند از کنارمان در حالی که دارند نوبتی به جمعیت خبر می‌دهند؛ شکار موجود است. مرغابی، غاز، پرلا، خوتکا... .

پی‌نوشت

امام باقر(ع) می‌فرمایند: اَلْيَوْمَ غَنِمَہَ وَ غَدًا لَاتَدْرِي لِمَنْ هُوَ؟ امروز را غنیمت شمار، تو چه می‌دانی فردا از آنِ که خواهد بود؟

وقف و نذر

موقوفه‌ای برای عزاداری دهه فاطمیه

برپایی مراسم سوگواری برای اهل بیت عصمت و طهارت(ع) از جمله موضوعاتی است که برای آن موقوفات بسیاری در حرم مطهر رضوی از سالیان دور وجود دارد که سرآمد آن را می‌توان موقوفه «عضدالملک» دانست.

آستان قدس رضوی نهادی است بر پایه موقوفات؛ بنابراین حفظ و صیانت از این میراث اسلامی یعنی وقف همواره برای این آستان مقدس اهمیت زیادی داشته است.

این حفظ و صیانت شامل توجه به غبطه وقف یعنی بهره‌برداری صحیح از موقوفات است. این موقوفات که بعضاً سال‌ها و قرن‌ها از زمان وقف آن‌ها می‌گذرد هنوز هم در این آستان مقدس منشأ فیض هستند و برای بهره‌برداری هر چه و عمل به نیات واقفان آن‌ها تلاش می‌شود.

عضدالملک ملقب به صدر دیوانخانه که پیش از این در همین صفحه رواق از او نوشته‌ایم، از رجال عصر قاجار بود که نقش مهمی در احیای موقوفات آستان قدس رضوی ایفا کرد.

او در سال ۱۲۴۶ هجری خورشیدی به عنوان وزیر وظایف و اوقاف منصوب شد و تولیت آستان قدس رضوی را بر عهده گرفت. گردآوری فهرستی از املاک و مستغلات موقوفات امام رضا(ع) که به طومار عضدالملک مشهور است، از مهم‌ترین اقدام‌های اوست.

عضدالملک در دوران تصدی تولیت، یک رشته قنات را در میان‌ولایت مشهد همراه با اراضی آن از مالکان خریداری کرد و آن را طی وقف‌نامه‌ای با نیت عزاداری و روضه‌خوانی در روزهای شهادت و وفات خاندان عصمت و طهارت(ع) و همچنین انعام و مستمری فقرای سادات خدام وقف کرد. در بخشی از وقف‌نامه مرحوم عضدالملک چنین آمده: «منافع و مداخل وقف مزبور را پس از وضع مخارج ملکی و مالیات دیوانی و یک سهم حق‌التولیه و نیم سهم حق‌النظاره، شش سهم را در ایام مخصوصه مرقومه به مصارف تعزیه‌داری صرف کنند. مقرر آنکه تعزیه‌داری در درب مبارک حرم محترم بوده باشد نه جای دیگر».

یکی از ایام مورد اشاره در وقف‌نامه عضدالملک، عزاداری دهه فاطمیه است که به این شرح آمده: «یوم وفات جناب سیده نساء صلوات الله و سلامه علیها در ماه جمادی الاول و جمادی‌الثانی به مدت ده شب صرف تعزیه‌داری شود».

با گذشت بیش از یک قرن از این وقف همچنان آستان قدس رضوی بر عهده‌ی که با تمام واقفان حضرت رضا(ع) دارد ایستاده و ضمن صیانت از غبطه وقف، از نیت واقف نیز حفاظت می‌کند. در ایام شهادت حضرت فاطمه زهرا(س) شبستان گرم مسجد گوهرشاد به عنوان نزدیک‌ترین محل مناسب به روضه منوره هر روز پس از نماز صبح محل برپایی این وقف ۱۷۵ ساله است.